

ISSN 2029-431X

STUDIJS ŠIUOLAIKINĖJE VISUOMENĖJE
STUDIES IN MODERN SOCIETY

Mokslo darbai
Academic Papers

Nr. 3 (1)

Šiauliai 2012

Atsakingas redaktorius / Executive Editor

Doc. Saulius Vaivada, *Šiaurės Lietuvos kolegija (Northern Lithuania College)*

Redaktorių kolegija / Editorial Board

Prof. habil. dr. Kęstutis Kardelis, *Utenos kolegija (Utena university of applied sciences)*

Prof. habil. dr. Margarita Teresevičienė, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*

Prof. dr. Jadvyga Čiburienė, *Kauno technologijos universitetas (Kaunas University of Technology)*

Prof. dr. Laimutė Kardelienė, *Utenos kolegija (Utena university of applied sciences)*

Prof. dr. Skaidrė Žičkienė, *Šiaulių universitetas (Šiauliai University)*

Prof. dr. Vilma Žydžiūnaitė, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*

Doc. dr. Airina Volungevičienė, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*

Doc. dr. Artūras Blinstrubas, *Šiaulių universitetas (Šiauliai University)*

Doc. dr. Daiva Lepaitė, *Vilniaus universitetas (Vilnius University)*

Doc. dr. Daiva Mockevičienė, *Šiaulių universitetas (Šiauliai University)*

Doc. dr. Donatas Dervinis, *Šiaulių universitetas (Šiauliai University)*

Doc. dr. Jūratė Guščinskienė, *Kauno technologijos universitetas (Kaunas University of Technology)*

Doc. dr. Jolita Vveinhardt, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*

Doc. dr. Marija Jotautienė, *Kauno technikos kolegija (Kaunas University of Applied Engineering Sciences)*

Doc. dr. Mykolas Dromantas, *Šiaurės Lietuvos kolegija (Northern Lithuania College)*

Doc. dr. Renata Veršinskienė, *Šiaurės Lietuvos kolegija (Northern Lithuania College)*

Doc. dr. Tomas Butvilas, *Vilniaus universitetas (Vilnius University)*

Doc. dr. Vilma Živilė Jonynienė, *Mykolo Romerio universitetas (Mykolas Romeris University)*

Lekt. dr. Asta Drukteinienė, *Šiaulių universitetas (Šiauliai University)*

Lekt. dr. Nora Pileičikienė, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*

Lekt. dr. Gintarė Šatienė, *Šiaulių universitetas (Šiauliai University)*

Mokslinis leidinys „Studijos šiuolaikinėje visuomenėje“ leidžiamas nuo 2010 metų, jis yra įtrauktas į Lietuvos mokslinių periodinių leidinių sąrašą bei publikuojamas tarptautinėje EBSCO Publishing duomenų bazėje Education Research Complete.

Straipsnių rinkinys leidžiamas 1 kartą per metus. Straipsniai recenzuojami ir spausdinami lietuvių, anglų kalbomis.

The scientific publication “Studies in Modern Society” has been published since 2010 and it is added to the list of Lithuanian scientific periodical publications and included into the international EBSCO Publishing database Education Research Complete.

The collection of articles is published once a year. All the articles are reviewed and published in Lithuanian and English.

Redakcijos adresas:

VšĮ Šiaurės Lietuvos kolegija
Tilžės g. 22, LT-78243 Šiauliai
Tel./faks. (8 41) 52 51 00
El. p. konferencija@slk.lt
<http://www.slk.lt>

Address:

Northern Lithuania College
Tilžės st. 22, 78243 Šiauliai, Lithuania
Tel./Fax: + 370 41 525 100
E-mail: konferencija@slk.lt
<http://www.slk.lt>

Visos leidinio leidybos teisės saugomos. Šis leidinys arba kuri nors jo dalis negali būti dauginami, taisyti ar kitaip platinami be leidėjo sutikimo.

All rights of the publication are reserved. No reproduction, copy or transmission of this publication may be made without publisher's permission.

TURINYS

Junona Almonaitienė. Kūrybiškumo konceptualizacija ir praktiniai jo ugdymo aukštojoje mokykloje aspektai.....	7
Artūras Blinstrubas, Asta Lacytė, Jurgita Dromantaitė, Edita Rudminaitė. Žinių vadybos taikymo situacija ir galimybės Šiaulių „Aušros“ muziejaus veikloje	17
Laimutė Bobrova, Lauras Grajauskas, Rytis Alūzas. Mokymo ir mokymosi kokybės išvalgos: universitetinių kūno kultūros studijų programos studentų vertinimo kontekstas	30
Jadvyga Čiburienė, Jūratė Guščinskienė. Mokymo(si) metodų ir stilių dermė aukštojoje mokykloje ..	38
Sigita Damanskienė. Patarlių vaidmuo būsimojo specialisto kalboje efektyvios komunikacijos aspektu.....	46
Jūratė Daugėlienė. Ugdymą(si) aktyvinančių metodų taikymo edukacinės galimybės muzikos pedagogikos studijose universitete.....	55
Genutė Gedvilienė, Lina Kankevičienė, Rasa Balynienė. Kolegijų studentų socialinės tinklaveikos įrankių naudojimas	65
Vitalija Gerikienė, Vanda Lukočienė, Daiva Tamulevičienė. Studentų specialybės pasirinkimo motyvų ir lūkesčių lyginamoji analizė: skirtingų mokslo sričių kontekstas.....	74
Lina Giedrimienė. Neformalus suaugusių vartotojų ugdymas	83
Regina Ivoškuvienė, Vaiva Kaščikaitė. Logopedijos modulių vertinimas studentų požiūriu.....	89
Akvilė Jagučanskytė. Aplinkosauginių vertybių puoselėjimas: gamtotvarkos vadybos studentų požiūris.....	100
Irena Kaffemanienė, Jurgita Lenkauskaitė. Probleminio mokymosi patirtys universiteto studentų refleksijose raštu.....	107
Liudvikas Kaklauskas, Danutė Kaklauskienė. Virtualios aplinkos priemonių panaudos studijoms lyginamoji analizė	119
Kęstutis Kardelis, Laimutė Kardelienė, Virginija Mejerienė. Būsimųjų kūno kultūros specialistų psichosomatinų ir somatinių negalavimų pokyčiai ir sąsajos su fiziniu aktyvumu	129
Galina Kavaliauskienė, Darius Valūnas, Giedrė Valūnaitė-Oleškevičienė. E. mokymosi integravimas į tradicinę mokymo aplinką: besimokančiųjų požiūris	135
Virginija Latvėnienė. Mokymo(si) ir vertinimo metodų įtaka kompetencijas plėtojančiose studijų programose.....	141
Dana Lukauskienė, Agnė Gvildienė. Mokytojo socialinio portreto bruožai profesinio įvaizdžio kontekste	152
Rita Misiulienė. Daugkartinio ontologijų panaudojimo galimybės e. mokymesi.....	162
Daiva Mockevičienė, Inga Šimkutė. Judesio korekcijos specialistų ir kineziterapeutų profesinių kompetencijų praktinis realizavimas šiuolaikinės visuomenės kontekste.....	169
Olga Navickienė, Aleksandras Krylovas. Studentų žinių vertinimo kokybės kriterijų modeliavimas..	177

Andrius Norkus, Rytis Alūzas. Studentų sveikatos ugdymas Lietuvos aukštosiose mokyklose: galimybės ir problemos	185
Aida Norvilienė, Vaineta Juškienė. Grįžtamoji informacija kaip studijų proceso tobulinimo veiksnys: studentų požiūris	194
Rasa Rudžinskienė, Lina Paulauskaitė. Karjeros projektavimo gebėjimų ugdymas	203
Judita Stulpinaitė. Studijų programos tikslas ir numatomi rezultatai: savianalizės aspektas	214
Natalija Šedžiuvienė. Vidinė aukštosios mokyklos inovacinė politika – inovacinės veiklos valdymo instrumentas	227
Lina Šneideraitienė. Tarptautinio standarto ISO 9001, taikomo Lietuvos aukštosiose mokyklose, problemos ir privalumai	235
Jūratė Urbonienė. Programavimo mokymo aplinkų efektyvumo mokymo(si) atžvilgiu analizė	243
Saulius Vaivada, Artūras Blinstrubas, Daiva Mockevičienė. Skirtingų lygių asmeninių žinių fenomenai asmenybės dimensijose: asmenybės saviugdos kontekstas	255
Eugenijus Valavičius, Rita Vipartienė, Rasa Juodagalvytė. IS specialistų kompetencijų ir poreikio tyrimas	267
Jūratė Valuckienė. Studijų, grindžiamų skirtingomis edukacinėmis paradigmomis, kokybės vertinimo parametrai	274
Remigijus Venckus. Transhumanizmo idėjos šiuolaikinių naujųjų medijų kultūros studijų kontekste ..	286
Jolita Vveinhardt. Mobingas darbuotojų santykiuose: supervizijos, kaip intervencinio metodo, praktinio taikymo modelis	298
Aldona Zapolskienė, Jūratė Dovydienė. Palankios ugdymo(si) aplinkos kūrimo sąsajos su ugdymo(si) metodų taikymu mokant(is) užsienio kalbų	306
Aušrinė Zulumskytė, Reda Skirpstaitienė. Kai kurie studijų ir darbinės veiklos dermės veiksniai moterų patirties atžvilgiu.....	314
Jurgis Dieliautas. Mokymo ir ugdymo jungtis kolegijos estetinėje patirtyje: filosofinė išvalga	326

CONTENTS

Junona Almonaitienė. The conceptualization of creativity and the aspects of its fostering at university ..7	
Artūras Blinstrubas, Asta Lacytė, Jurgita Dromantaitė, Edita Rudminaitė. The situation and opportunities of knowledge management application in the activities of Šiauliai „Aušra“ museum 17	
Laimutė Bobrova, Lauras Grajauskas, Rytis Alūzas. Attitudes of teaching and learning quality: students' assessment context in the university physical education studies30	
Jadvyga Čiburienė, Jūratė Guščinskienė. The coherence of teaching/learning methods and styles in higher school 38	
Sigita Damanskienė. The function of proverbs in the language of a future specialist in the aspect of effective communication 46	
Jūratė Daugėlienė. Educational opportunities of the application of active education methods in music pedagogy studies at university 55	
Genutė Gedvilienė, Lina Kankevičienė, Rasa Balynienė. Using of social networking tools by college students 65	
Vitalija Gerikienė, Vanda Lukočienė, Daiva Tamulevičienė. The comparative analysis of graduates' motives and expectations selecting their speciality: the context of different science fields 74	
Lina Giedrimienė. Informal education of adult consumers 83	
Regina Ivoškuvienė, Vaiva Kaščikaitė. The assessment of speech therapy modules from the point of view of students 89	
Akvilė Jagučanskytė. Promoting of environmental values: the approach of nature management students 100	
Irena Kaffemanienė, Jurgita Lenkauskaitė. Problem based learning experiences of university students in their reflective writing 107	
Liudvikas Kaklauskas, Danutė Kaklauskienė. The comparative analysis of using of virtual environmental tools for studies 119	
Kęstutis Kardelis, Laimutė Kardelienė, Virginija Mejerienė. Changes of psychosomatic and somatic problems in future physical education specialists and relations with physical activity 129	
Galina Kavaliauskienė, Darius Valūnas, Giedrė Valūnaitė-Oleškevičienė. The integration of e-learning into a traditional training environment from the learners' point of view 135	
Virginija Latvėnienė. The influence of teaching, learning and assessment methods on study programs developing competences 141	
Dana Lukauskienė, Agnė Gvildienė. The main features of a teacher's social portrait in the context of a professional image 152	
Rita Misiulienė. The possibilities of the multiplex using of ontology in e-learning 162	
Daiva Mockevičienė, Inga Šimkutė. Practical realization of the professional competencies of the specialists of physiotherapy in education and physical therapists in the context of a modern society ... 169	

Olga Navickienė, Aleksandras Krylovas. Modelling of quality criteria for the evaluation of students' knowledge.....	177
Andrius Norkus, Rytis Alūzas. Students' health education in Lithuania higher education institutions: possibilities and problems	185
Aida Norvilienė, Vaineta Juškienė. Feedback information as the factor of the improvement of a study process: students' approach	194
Rasa Rudžinskienė, Lina Paulauskaitė. Ability guidance of career designing	203
Judita Stulpinaitė. The objective and foreseen results of a study programme: the aspect of self-analysis.....	214
Natalija Šedžiuvienė. Internal innovative policy in a higher school – the instrument of innovative activity management	227
Lina Šneideraitienė. The problems and advantages of the international standard ISO 9001, applicable in Lithuania higher schools.....	235
Jūratė Urbonienė. Programming environment analysis considering learning efficiency	243
Saulius Vaivada, Artūras Blinstrubas, Daiva Mockevičienė. The personal knowledge phenomena of different levels in the dimensions of a personality: the context of the self-education of a personality.....	255
Eugenijus Valavičius, Rita Vipartienė, Rasa Juodagalvytė. The research of the competences of IS specialists and the need for them	267
Jūratė Valuckienė. The parameters of the quality assessment of studies based on different education paradigms.....	274
Remigijus Venckus. The ideas of trans-humanism in the context of the modern culture of new media.....	286
Jolita Vveinhardt. Mobbing in employees' relationships: practical application model of supervision as an interventional method.....	298
Aldona Zapolskienė, Jūratė Dovydienė. The interrelation of creating a favourable teaching/learning environment and applying educational methods while teaching/learning foreign languages	306
Aušrinė Zulumskytė, Reda Skirpstaitienė. Some factors of study and work combination in respect of women's experience	314
Jurgis Dieliautas. The link of training and education in the college's aesthetic experience: philosophical vision	326

TRANSHUMANIZMO IDĖJOS ŠIUOLAIKINIŲ NAUJŲŲ MEDIJŲ KULTŪROS STUDIJŲ KONTEKSTE

Remigijus Venckus

Vytauto Didžiojo universitetas

Anotacija. Straipsnyje analizuojamas transhumanizmo fenomenas. Skaitytojas supažindinamas su transhumanizmo ir įvairių mokslo sričių tarpdisciplininiais ryšiais, kurie sąlygoja tam tikrą šiuolaikinių transhumanizmo studijų ir mokslo gairių formavimą, strategavimą ir nustatymą. Autorius kelia priežastis, kodėl transhumanizmo studijos nevyksta arba vyksta nenuosekliai. Studijų poreikį sieja su šiuolaikinės kultūros ir visuomenės virsmis, technologijų kaita, mokslo sričių tarpusavio priklausomybe, vartotojų skatinamą naujų technologijų įterpimą į viešąją erdvę bei į žmogaus kūną. Priežastys lemia poreikį formuoti transhumanizmo studijas kaip tinklaveikiškai veikiantį, eksperimentais grįstą ir situacijų kaitai palankią mokslo sistemą, apimančią nanotechnologijas, kompiuteriją, genų inžineriją, meną ir estetiką, sociologiją, biologiją, neurologiją, robotiką, mediciną ir pan.

Pagrindiniai žodžiai: transhumanizmo studijos, naujosios medijos, infoestetika, genų inžinerija, dirbtinis intelektas.

Įvadas

XX–XXI a. vyraujanti technologinė situacija keičia bendrąsias šiuolaikinės edukologijos nuostatas. Jos tampa lankstesnės, labiau prisitaikiusios prie visuomeninio gyvenimo, bendrojo socialinio-psichologinio fono ir netgi prie rinkos ekonomikos pokyčių. Technologijų kaita lemia kultūros ir informacijos globalumo gestą. O globalumas šiuo atveju žymi linijinės istorijos pabaigą ir vyraujančios vienos arba vieningos ideologijos *mirtį*.

Technologijų kaita (bei įtaka žmogaus kultūrai ir kasdieniam gyvenimui) lemia šio straipsnio temą ir leidžia nusakyti **tyrimo probleminį lauką**: technologijos tapo visuotina kasdienybe, visuotinu *maldos* objektu ir didžiojo visuomenės *sapno* apie gyvenimo ergonomiją išsipildymu. Šeimininkavimo iliuzija, pasiekiamą technologijų dėka, žmogaus sąmonėje veikia kaip viltis, kaip dar vienas nenuilstančio vartojimo paskatinimas. Viltis skatina tariamos, tobulos tikrovės, tobulų socialinių santykių ir politinės bei ekonominės sistemos, tarsi išsvajoto rojaus, išsipildymą bei visuotinę, nebūtinai humaniškų geismų pateisinimą. Tačiau besaikiai geidžiamos tobulybės siekiniai niekada neišsipildo. Tobulybė visada lieka keičiama naujomis išsvajotomis tobulumo tikimybėmis ir galimybėmis, susietomis su technologijų inovacijomis. Augantys vartojimo įpročiai simptomatiškai atsikartoja, plėtojasi ir vis didesnę pagreitį įgauna XXI a., kuris (perkeltine prasme kalbant) jau yra tapęs savotišku greito maisto restoranu. Žmogiškajai būtybei yra primesti technologijų vystymosi dėsniai. Technologijos žmogų keičia kaip sociokultūrinį bioorganizmą; keičia ir pavergia naujiems negailestingiems greičiams bei greitėjimo dėsniams, nulemia fizinius ir psichinius pakitimus. Šiuo atveju kinta ir socialinė, ir meninė bei kultūrinė žmogaus raiška, savojo, kaip bioorganizmo identiteto, samprata. Galima teigti, kad net skirtingų mokslų galia ir veikla ne tik plečiasi, bet ir trina savąsias atskirties ribas¹⁴. Mokslas apie žmogų ir jo aplinką tampa tarpdisciplininiu, apimančiu visas įmanomas su žmogaus kultūra (bendrajai prasme) susijusias sritis. Tokią mokslo, kultūros ir technologijų situaciją lemia probleminis laukas, o probleminį lauką nusako: 1) gyvenimo ergonomijos kaita; 2) vartotojų visuomenės įpročiai ir naujos mados; 3) technologijos, realizuojančios fantazijas; 4) spartėjanti greičio kultūra; 5) technologijų poveikis sociopsichologinei būčiai.

Tyrimo problema. Probleminis laukas (minimas ankstesnėje pastraipoje) yra glaudžiai susijęs su klausimu apie dabartinio kompleksinio žmogaus, kaip sociobiologinės būtybės, ir jo aplinkos studijas. Tyrimo problema sietina su teze, kuri postuluoja, kad iš šiuolaikinio mokslo reikalaujama formuoti tarpdisciplininį tyrimų lauką / tinklą, o transhumanizmo fenomenas šiame straipsnyje atveria žmogiškosios aplinkos ir jos dalies (žmogaus) kompleksinio studijavimo poreikį. Taigi, **tyrimo problemos formuluotė** pateikiama viena teze: šiuolaikiniame moksle vyrauja tarpdisciplininių transhumanizmo studijų trūkumas ir poreikis.

Tyrimo objektas – transhumanizmo studijų kryptys ir strategijos šiuolaikinės edukologijos atžvilgiu.

Tikslas – atskleisti transhumanizmo studijų sandarą, būtinybę ir / arba negalimybę šiuolaikinių studijų kontekste. Tikslas pirmiausia pasiekiamas keliant ir atliekant uždavinius, susijusius su

¹⁴ Venckus, Remigijus. (2011). Transhumanistinė kultūra ir naujojo kūno kūrimas. *Kūrybos erdvės*, 14, p. 84.

tarpdisciplininių studijų kryptimis, sudedamosiomis dalimis bei jų vykdymo metu kylančiomis problemomis.

Uždaviniai:

6. Aptarti technologijų įtaką transhumanizmo diskursui.
7. Tirti transhumanizmo sątus su naujųjų medijų studijomis.
8. Atskleisti transhumanizmo idėjų ryšį su kultūrinėmis ir kūrybinėmis industrijomis.
9. Apibrėžti infoestetikos ryšį su menu, meniniu tyrimu ir transhumanizmu.
10. Aptarti dirbtinio intelekto ir robotikos studijų problematiką.
11. Atskleisti religinių ir ekologinių problemų sklaidą transhumanizmo idėjų lauke.

Tyrimo metodai: kontekstinė analizė, literatūros analizė, interpretacija bei lyginimas.

Aktualumas ir naujumas. Transhumanizmo studijų klausimas yra provokuojamas natūraliai kintančios žmogaus aplinkos. Apie tokias studijas verta ir būtina kalbėti. Tai rodo šiuolaikinio mokslo tendencijos – mokslo ateitis yra sietina su vis naujesnių kontekstų įtraukimu ir jungimu į besiplečiantį studijų procesą. Daugybė šiandienos reiškinių / fenomenų gali būti ištirti ir perprasti tik tarpdisciplininio tyrimo ir tarpdisciplininės teorijos plėtojimo dėka. Transhumanizmo, kaip mokslo krypties, idėja rodo ne vienos, bet daugelio skirtingų mokslo krypčių samplaiką. Čia tarpusavyje dera humanitarinės ir technologinės, socialinės ir medicinos žinios. Šiuolaikinėje biurokratizuotoje Lietuvos mokslo situacijoje gausiai susiduriama su kompleksinių, tarpdisciplininių studijų plėtros problematika ir savaimė išskylančiu studijavimo galimybių užkirtimu, sąlygų nesudarymu. Manytina, kad kiekviena šiuolaikinė mokslo tyrimų institucija turėtų siekti įvairesnio ir kontekstualesnio tiriamojo arba jo aplinkos pažinimo. Būtent tokį pažinimą ir tyrimo strategiją siūlo transhumanizmas. Šio intelektualų judėjimo (transhumanizmo) idėjos dažnai kritikuojamos ir siejamos su neigiamu atspalvio, neva diktatoriška, ideologija. Šią mokslinių interesų kryptį būtina aptarti ir studijuoti Lietuvos kultūrinėje ir mokslinėje erdvėje (nes mažai žinoma apie transhumanizmą, o juo labiau apie jo studijavimo galimybes). Būtent šis aktualumas ir būtinumas lemia straipsnio pabaigos išvadose pateikiamą transhumanizmo studijų modelio formuluotę ir kokybišką transhumanizmo studijų Lietuvoje negalimybę.

Technologijų logika ir kūno tobulinimas

Technologiniai procesai ne tik atspindi visuomeniniuose, humanistiniuose siekiuose tvyrantį poreikį tobulinti kūną ir kasdienę egzistenciją, bet ir patys technoprosai tampa transhumanizmo šaukliais. Šiuo atveju teigtina, kad žmogus ir žmogiškoji visuomenė yra aktyviai ir specialiai konstruojama technologinio pasaulio pokyčių. Konstravimo procesai išryškėja nepalaujamai diegiant inovatyvias technologijas, tarsi pasaulio protezus. Vytautas Rubavičius pastebi, kad visaapimanti technologijų kaita nuolatos spartėja ir susiformuoja įspūdis, jog šiuolaikinis gyvenimas susideda iš kasdienio naujovių diegimo: *technologinės medijos tapo gyvenamojo pasaulio aplinka, ne tik kuriančia individo ugdymo bei saviugdą sąlygas, bet ir teikiančia tam ugdymui priemones. Medijos yra parankiniai pasaulio elementai, nulemiantys žmogaus gyvenimo būdą, jo ryšius su aplinkiniais. Daugelis medijų teoretikų vienaip ar kitaip plėtoja idėją apie simbiotinę žmogaus ir technikos evoliuciją, kurią ypač paskatino kapitalizmo plėtra, kai poreikiai pradėti gaminti kartu su prekėmis.* Auga nepalaujamas vartojimas, o medijų aplinka vartotoją verčia prototipu (angl. *prosumer* – profesionalus vartotojas). Šiandien vartojimas, kapitalizmas bei žmogaus gyvenimas kultūrinėje ir techninėje aplinkoje įgauna net skaitmeninę išraišką¹⁵. Tačiau šioje masinančioje vienovėje dažnai užmirštama, kad technologijų evoliucijos dėsniai bei etapai nėra vienalyčiai žmogaus, kaip sociobiologinės būtybės, vystymosi procesai. Būtent tokia situacija reikalauja naujo edukologinio-mokslinio požiūrio į šiuolaikinio žmogaus ugdymą; taip pat kritinės analizės apie jo (žmogaus) naujo kūno bei kūno sąveiką su technologine aplinka. Šiuo atveju transhumanizmo diskurse aktuali ir kūno kultūra. Taigi kūnas turi būti ruošiamas naujam ir sveikam gyvenimui. Šiuo atveju kūno tobulinimas tampa nebeatsiejamu nuo genų terapijos tobulinimo¹⁶. O kūno tobulinimas technologiniais papildais ne tik kūną daro *kyborgu*, bet ir akcentuoja probleminį klausimą apie daiktų vertės ir jų tikrovės praradimą bei (mokslo pagalba) santykio su jais naują nustatymą.

Transhumanizmas – naujųjų medijų studijų objektas

¹⁵ Rubavičius, Vytautas. (2011). Nacionalinis tapatumas medijų aplinkoje. *Nacionalinis tapatumas medijų kultūroje*. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, p. 22.

¹⁶ Deane-Drummond, Celia. (2011). Taking Leave of the Animal. *Transhumanism and Transcendence. Christian hope in an Age of Technological Enhancement*. New York: George Town University press, p. 115-126.

Technologijos keičia socialinius įpročius, vertybių skalę ir net žmogaus, kaip sociobiologinės būtybės, sampratą. Šios sampratos suvokimas, pagrindimas ir plėtojimas yra įmanomas tik tarpdisciplininių studijų dėka. Čia kūrybiškai turi būti apjungiami technologijų, humanitarinių ir socialinių mokslų interesai. Tarpdiscipliniškumą lemia idėjos, kurios postuluoja žmogaus, kaip medijos, sampratą. Toks žmogus egzistuoja nenutrūkstamoje sąveikoje su aplinka. Taigi, pats žmogus tampa naujos aplinkos visuma ir reikalauja diegti progresyvų, nuolat atsinaujinantį aplinkos studijavimo modelį¹⁷.

Šiuo atveju žmogaus fizinis, o tuo pačiu metu ir dvasinis kūnas, virsta naujųjų medijų diskurso dalimi. Naujosios medijos yra tos, kurios, betarpiškai sąveikaudamos su aplinka ir žmogumi, keičia žmogaus sociopsichofiziologinės būtybės idėją į mediją, kaip įrankį, kaip pranešimą, kaip žinią. Nors šis pakeitimas vos ne tiesiogiai atspindi medijų, kaip kūno tęstinumo už paties kūno ribos idėją¹⁸, tačiau naujųjų medijų diskurse kūnas tampa ir tuo subjektu, kuris aplinkoje palieka savo tęsinis, ir tuo, kuris grįžta į save sujungdamas visas aplinkoje veikiančias technologines medijas. Šią idėją puikiai iliustruoja *kyborgo*, kaip pusiau roboto, samprata, kai organinis kūnas sujungiamas su mašinos kūnu¹⁹.

Naujųjų medijų idėja suponuoja, kad transhumanizmo studijų galimybių sudėtingumas slypi ne tiek mokslo tarpdiscipliniškumo klausimuose arba naujųjų medijų kompleksiskume, kiek iš paties transhumanizmo kylančių nuolatinių ir adekvačiai nesikartojančių, bet inovatyvių eksperimentų poreikių. Ši situacija nusako lanksčios ir eksperimentams palankios edukacijos būtinybę.

Greičio kultūra ir mokslas

Tarpdiscipliniškumas ir nuolatinis eksperimentų diegimas studijų procese reikalauja lankstesnės, impulsyvesnės ir reakcingesnės mokslo ir švietimo sistemos. O tai reiškia, kad aukštosios mokyklos nebegali kurti vienašališkų, tik tradicijai ištikimų studijų programų. Transhumanizmo idėjos reikalauja pakankamai greito realizavimo praktiniuose eksperimentuose. Kadangi mokslo ir švietimo evoliucija yra iš anksto strateguojama bent keliems metams į priekį, dėl to realybėje veikiantis greitis prasilenkia su išankstinėmis strategijomis. Šiuo atveju galima manyti, kad pati situacija transhumanizmo studijas daro neįmanomas. Gyvenimo ritmo ir studijų greičio neadekvatumas gali būti suvokiamas kaip vis dar nežlungantis, bet mokslo vystymąsi stabdantis praeities palikimas²⁰. Masačusetso technologijų instituto profesorius Marvin Hinsky mano, kad greičio kultūroje svarbiausia ir vertingiausia tampa tai, kas nuolatos ir operatyviai pagal situaciją kinta / keičiasi. Dėl šios priežasties galima daryti prielaidą, kad sociobiologinė kultūra negali visada būti vienoda, o mokslas negali būti atsietas nuo technologijų progreso ir išradimų greičio²¹.

Greičio įsisavinimo poreikis reikalauja naujųjų medijų kūrimo procese veikti ne individualius interesus, bet kompleksinį mokslinį darbą. Taigi, galim išskirti kompleksinio darbo ir bendradarbiavimo stoką kaip trečią problemą, dar labiau suaktualinančią transhumanizmo studijų negalimybę. Kompleksinis darbas turi veikti ne vienoje mokslo įstaigoje, bet tarp kelių ir geografiškai ne visada artimų institucijų. Šis bendradarbiavimas yra susietas su rizika, kurią išgyvena teoretikai, formuodami naujas ateities mokslinio tyrimo kryptis. Stokojant rizikos, panašiai kaip ir įklimpus biurokratijoje, nespėjama žengti vienodu žingsniu su gyvais, už universiteto sienų vykstančiais pasauliniais procesais, nespėjama nei reaguoti, nei įtakoti realybės. Šiuo atveju teorijų ir praktikų įtaka visuomenėje sklandančioms suvokimo normoms tampa beveik neįmanoma.

¹⁷ Munster, Anna. (2006). *Materializing New Media. Embodiment in Information Aesthetics*. Lebanon: Dartmouth College Press, p. 18-26.

¹⁸ McLuhan, Marshall. (2003). *Kaip suprasti medijas* Vilnius: Baltos lankos.

¹⁹ Zylinska, Joanna. (2002). Extending McLuhan into the New Media Age: An Introduction. *The Cyborg Experiments. The Extensions of the Body in the Media Age*. New York, London: Continuum, p. 1-11.

²⁰ Lietuvoje (ir kai kur užsienyje) šią stabdančią situaciją galima laikyti sovietmečio palikimu, kuris lyg tam tikra savimonė lemia tik letarginius sapnus (iš kurių nepajėgiama atsibusti) apie geresnę ateitį savo sociopsichofiziologiniam kūnui. Venckus, Remigijus. (2011-03-14). *Tarpdisciplininių meno ir naujųjų medijų meno studijų galimybės ir negalimybės Lietuvos universitetuose: mokslinis pranešimas*. Šiauliai: Šiaulių universitetas.

²¹ Marwin, Minsky, A. (1974). *Frame Work for Representing Knowledge: Scientific report about Artificial Intelligence. Massachusetts Institute of Technology, A. I. Laboratory*, no. 306.

Gebėjimas dėstyti tam tikrą discipliną reikalauja kryptingą pasirengimo ir didelių asmeninių fizinių ir intelektualinių investicijų. Greitis reikalauja visa tai atlikti nedelsiant ir kokybiškai. Materialinis ir moralinis atlygis parengiamiesiems darbams ne visada (dažniausiai beveik visada) tenkina daugumą specialistų. Taip pat akivaizdus specialisto apkrovos reiškinys, kai vienas mokslininkas / dėstytojas yra priverstas rengti skirtingus kursus. Šiuo atveju kryptingas ir kokybiškas tarpdiscipliniškumas nėra įmanomas. Greitis, lemiantis edukacinių sistemų evoliucijos kryptis, verčia teigti, kad „mes – specialistai“ ir „mes – institucijos“ esame reikšmingi tik patys sau, niekas netiesia ir neties savo rankos, niekas nedarė ir nedarys *meškos paslaugų*. Venckus, Remigijus. (2011-03-14). *Tarpdisciplininių meno ir naujųjų medijų meno studijų galimybės ir negalimybės Lietuvos universitetuose: mokslinis pranešimas*. Šiauliai: Šiaulių universitetas.

Greitas inovacijų įsisavinimas pasiekiamas tik operatyviu ir logišku darbo (mokslo bei studijų) paskirstymu, t. y. kolektyviniu mokslo darymu ir studijavimu skirtingose institucijose, tačiau veikiančiose pagal to paties tinklo logiką. Šis kolektyvizmas kažkuo panašus į neišvengiamą ir būtiną jungimąsi į mokslo ir studijų koncerną (-us), kuris šiuolaikinių technologijų dėka nebepaiso ir nebegali paisyti fizinių atstumų, institucinių interesų, veiklos ribų, kalbos ir technologinių žinių stokos, siaurai individualistinio specializavimosi ir individualybės, absoliučiai reguliuojančios tiesą.

Tarpdiscipliniškumo negalimybė iškyla ir tuo metu, kai nesiekiami naujojo žinojimo arba naujų įgūdžių formavimo, bet savo senąsias (aišku, ne būtinai pasenusias) žinias, ryžtamasi ne pritaikyti prie naujovių, bet naujoves pritaikyti prie jų. Visa tai gali būti vadinama iškreiptomis tarpdisciplininėmis studijomis.

Tinklaveikiška studijų ir tyrimų kryptis

Dalyvavimo bendradarbiaujant situaciją lemia šiuolaikinė tinklaveikos visuomenė, griauanti bet kokius barjerus ir išryškinanti tarpdisciplininių studijų poreikį²². Tinklaveikos visuomenė globaliu bei greitai veikiančiu paverčia ne tik ekonomiką, žiniasklaidą, bet ir mokslo sritį. Kalbėti apie tinklaveikos visuomenę bei nubrėžti jos saitus su transhumanizmu skatina šiuolaikinis informacinės visuomenės būvis. Anot Manuel Castells, *technologija yra visuomenė, o visuomenės neįmanoma suprasti arba reprezentuoti ignoruojant jos technologinius įrankius [...]*. Manytina, kad būtent iš čia atsiranda [...] poreikis susikurti naują, kolektyvinę savimonės viziją, jungiančią dvasingumą, pažangią technologiją (chemiją, biologiją, lazerių techniką), globalinius verslo ryšius bei [...] kultūrą. Tokioje situacijoje pagrindiniu informacinės visuomenės bruožu iškyla jos (visuomenės) pamatinėje struktūroje veikianti tinklo logika²³. Neįvykus arba nesparčiai vykstant tinklaveikai kūrybinių ir su realybe susijusių studijų poreikis tampa neįmanoma mokslininkų užgaida.

Pastebėtina, kad aukštojo mokslo institucijose ne tik įsigali naujosios medijos, bet ir jos pačios virsta studijų patrauklumo ženklu. Tradicinių formų jungimo su naujosiomis medijomis būtinybė ne tik teoriniu, bet ir praktiniu aspektu yra verta dėmesio. O tarpdisciplininių studijų rėmimas yra susietas su naujo ir talentingo kultūros žmogaus ugdymu. Kadangi šių studijų vertė pirmiausia siejama ne su materialia, bet mentalia plotme, dėl to augantys pelnai įmanomi ne iš karto, bet po ilgo, kantraus investavimo, sėkmingo inovatyvaus mokslo ir technologijų diegimo.

Negatyvusis technologijų braižas ir kultūrinių industrijų studijos

Tinklaveikiškumą ir technologijų greitį galima sieti ir su negatyviomis kultūrinėmis industrijomis bei jų studijų poreikiu. Max Horkheimer ir Theodor W. Adorno pirmajame kultūrinės industrijas įvardijančiame veikle *Apšvietos dialektika* (1947) iškelia apšvietos neigiamybes, kurios gali būti aktualios ir transhumanizmo diskurso studijose. Filosofai apšvietą apibrėžia kaip filosofiją, tapatinamą su mokslo sistema kaip tiesą. O apšvietos dialektika žymi gėrybių regresą ir pažangą, ji perkeliama į valdančiųjų sluoksnį. Apšvieta yra susijusi su ja besinaudojančiųjų intencijomis, su technologinio mąstymo perkėlimu į socialinius santykius bei juslinį pasaulį. Šis pasaulio technologiškėjimas rodo, kad apšvieta, tarnaudama dabarčiai, gali virsti totaline masių apgaule²⁴, nes mokslas yra valdymo įrankis, o šaltas protas geba racionalizuoti juslinį pažinimą, pragmatizuoti pasaulį ir visa, kas jame yra pavergti rinkos procesams. Čia atsiranda kvaila meilė industrijoms ir tuo pačiu technologijoms²⁵. Technika yra žinojimo esmė, kurios tikslas – kitų darbo išnaudojimas ir kitų kapitalo pasisavinimas. Technologinio proto pergalę patvirtina triukai arba stebuklai (kadaiše buvę racionalizmo priešprieša – fantazija). Gausus stebuklų integravimas į pramogų industriją rodo, kad vartotojas yra pripratintas prie naujo tempo, prie

²² Lietuvoje tarpdisciplininių transhumanizmo studijų negalimybė susijusi ir su mokslo institucijų materialinės bazės skurdu. Mokslininkai, negalėdami išbandyti technologinių naujovių, negali būti kokybiškais dėstytojais, kurių žinios, kompetencijos ir teikiama informacija yra aktualiai susieta su realiuoju pasauliu. Taip pat negali paruošti ir rinkai pageidaujamo specialisto. Tenka apgailestauti, kad edukaciniai procesai vyksta tik įsivaizduojamose, ultramoderniose laboratorijose. Dėstytojai patys rūpinasi brangiai kainuojančios metodinės medžiagos kaupimu. Bendra nedėkinga situacija verčia ekranuose demonstruoti nelegaliai įsigyjamą vaizdinę-metodinę medžiagą. Vien dėl šių, net autoriaus teises pažeidžiančių, priešasčių išsvajotasis, kokybiškas ir būtinas studijų tarpdiscipliniškumas tampa utopiška universitete dirbančių ir besimokančių vizija. Venckus, Remigijus. (2011-03-14). *Tarpdisciplininių meno ir naujųjų medijų meno studijų galimybės ir negalimybės Lietuvos universitetuose: mokslinis pranešimas*. Šiauliai: Šiaulių universitetas.

²³Castells, Manuel. (2005). *Tinklaveikos visuomenės raida. Informacijos amžius: ekonomika, visuomenė ir kultūra*. T. 1. Vilnius: Poligrafija ir Informatika, p. 15-37.

²⁴ Horkheimer, Max; Adorno, Theodor W. (2006). *Apšvietos dialektika*. Vilnius: Margi raštai, p. 58, 67, 116, 119.

²⁵ Ten pat., p. 38, 124-125.

naujo technologinio progreso²⁶. Šiai minčiai pritaria ir britų mokslinės fantastikos kūrėjas Arthur Charles Clark. Jis teigia, kad naujosios technologijos nėra atsietos nuo stebuklų. Technologijų ir burtų paskirtis veikia kaip visuomenės valdymo instrumentai, šiandien pasireiškiantys per vartojimo įpročius ir kintančius vartojimo procesus²⁷. O štai anot Mark Pesce, programavimo mokymasis transhumanizmo studijose yra ypač aktualus. Programavimo prigimtis yra grynai kultūrinė, ji sietina su užkeikimų įvaldymu. Programavimas / užkeikimas, veikiantis virtualioje erdvėje, viską, ką nori matyti subjektas, paverčia nauja tikrove. Šiuo atveju teigtina, kad, kaip ir visata nuolatos plečiasi, taip ir virtuali erdvė nuolat plečiasi, tačiau ne savaime, bet per užkeikimų valdymą²⁸. Dėl visuotinos tikrovės valdymo neišvengiamai kultūrinių industrijų ideologija įgauna aktualumą ir transhumanizmo diskurse.

Visuotinas valdymas pasiekiamas per nanotechnologijas. Gebėjimas nanotechnologijų pagalba perdėlioti atomus leidžia kelti idėją apie aplinkos perkonstravimą, t. y. visos aplinkos valdymą. Taip pat gebėjimas nanotechnologijų dėka sumažinti kompiuterio procesorių iki mažiausio grūdelio atėityje gali inspiruoti tai daryti bet kokioje žmogaus gyvenamojoje aplinkoje arba kūne (ši situacija taip pat leidžia kalbėti iš kultūrinių industrijų konteksto ir akcentuoti valdymą bei galios stiprinimą).

Negatyvus požiūris į transhumanizmą deklaruoja mintį, kad daiktai lieka reikalingi tarsi dekoracijos – žmogiškųjų reikšmių priedai. Kyla panhoministinės vištakystės pavojus, kai žmogus nebesugeba atsiverti daiktams. Nebeleidžiama būti tam, kas nebėra žmogiška-tik-žmogiška²⁹. Tačiau remiantis fantastu Bruce Sterling galima teigti, kad transhumanizmas neatleidžia nuo ankstesnių socialinių problemų. Vyravusios problemos papildomos ne tik naujomis problemomis, bet ir naujų socialinių santykių studijomis ir naujos socialinės visuomenės gairių formavimo poreikiu³⁰. O kompiuterinių technologijų persipynimas su biologija iškelia dar vieną problemą – technologijos visada žengia pirmyn, niekada atgal, nes veikia pagal progreso dėsnį. Tačiau ne technologijos yra blogos, bet intencijos, kylančios jų naudojimo metu. Būtent neigiamos technologijų naudojimo intencijos XX a. aštuntame dešimtmetyje provokavo Theodore John Kaczynski (g. 1942), pasivadinusio UnaBomber pseudonimu, išpuolius prieš Amerikos mokslininkus, dirbusius technologijų inovacijų srityje. UnaBomber, būdamas vienu geriausių Kalifornijos matematikų, pasitraukė iš universiteto ir apsigyveno vienišybe, gamtos apsuptyje. Iš ten jis siuntinėjo bombas mokslininkams. UnaBomber teigė, kad jeigu mašinoms bus suteiktas protas, tuomet žmonių likimas priklausys nuo mašinų malonės. Taip gali įvykti dėl to, kad visi teigiami technologijų pasiekimai nuolatos veikia kartu su neigiamais. UnaBomber kvietė gyventi vienovėje su gamta³¹.

Kūrybinių industrijų ideologija ir kūrybinis technologijų taikymas

Šiuolaikinės, postmodernios kultūros laikais veikiant nuolatinei tinklaveikai labiau aktualios ne kultūrinės, o kūrybinės industrijos. Kūrybinės industrijos dar suvokiamos kaip kūrybinė ekonomika. Jos yra aktualios, kai kalbama apie naujas technologijas, eksperimentavimą jomis, pritaikymą meno ir kultūros srityse. Kūrybinės industrijos žymi ir menų susiliejimą su naujųjų medijų formuojamomis informavimo ir komunikavimo technologijomis. Kūrybinės industrijos yra tiesiogiai susijusios su eksperimentavimu mene ir technologijose bei gali veikti kaip vienas iš aktualių fundamentalijų transhumanizmo studijų lauke. Kūrybinės industrijos rodo, kad technologijų studijos negali apsieiti be kultūros, vizualumo studijavimo ir pan. Dėl to transhumanizmo diskurse atsiranda vietos ir meninei kūrybai. Taip įvyksta dėl to, kad istorinė patirtis rodo, jog technologijos prie visuomenės yra priartinamos per meną. Pavyzdžiui, videomedija prie vartotojų kasdienybės priartėjo dėl to, kad Vakarų meno kūryboje buvo nuolat kartojami eksperimentai, sukelti visi naujesni kūrybinius simptomus ir vis naujesnių jų teorinius apmąstymus / įprasminimus. Panaši situacija regima ir virtualios erdvės įvaldymo atveju; ji tapo prieinama vartotojams tuomet, kai menininkai ryžosi eksperimentuoti su vaizdo ir garso galimybėmis naujoje daugiafunkcinėje ir daugiasintetinėje tikrovėje³². Šiandien evoliucinis meninės

²⁶Ten pat., p. 22, 181, 182.

²⁷ Clark, Arthur C. (1998). *3001 The Final Odyssey*. London: Ballantine Books.

²⁸ Pesce, Mark. (2000). *The playful World: How Technology is Transforming Our Imagination*. New York: Ballantine Books.

²⁹ Šliogeris, Alvydas. (2006). *Būtis ir pasaulis*. Vilnius: Margi raštai, p. 12

³⁰ Sterling, Bruce. (1994). *Globalhead*. New York: Random House Publishing Group.

³¹ The Unabomber. [žiūrėta 2012-01-08] Prieiga per internetą: <http://www.fbi.gov/news/stories/2008/april/unabomber_042408>.

³² Nors paskutinįjį dešimtmetį tapo įprasta kalbėti apie skaitmeninio meno kūrybą, videomeną, kompiuterinę animaciją, tačiau šios technologinės naujovės vis dar sunkiai įsileidžiamos į meno edukacijos erdvę. Vis dar nesuvokiama, kaip su jomis sieti meninę ir ne tik meninę veiklą. Venckus, Remigijus. (2011-03-14). *Tarpdisciplininių meno ir naujųjų medijų meno studijų galimybės ir negalimybės Lietuvos universitetuose: mokslinis pranešimas*. Šiauliai: Šiaulių universitetas.

kūrybos kelias, tiesiamas nuo primityvaus eksperimento iki progresyvos meninės kalbos, tendencingai trumpėja. Šis trumpėjimas yra adekvatus technologijų įsisavinimo ir įsisąmoninimo greičiui³³.

Infoestetika transhumanizmo diskurse

Kaip jau buvo minėta, XX a. pasižymėjo greitu technologijų vystymusi, kuris ypač aktualus tapo paskutiniuoju amžiaus dešimtmečiu ir net pirmame XXI a. dešimtmetyje. Technologijų vystymosi greitis keitė ne tik bendrusios vartojimo įpročius, bet ir meno kūrybos procesus, rezultatus ir rezultatų vartojimą. Šiuo atveju transhumanizmo idėjoms svarbia tapo ne tik meno kūryba, bet ir lygiagrečiai su ja besivystanti estetikos sritis. Taigi galima teigti, kad transhumanizmas jungia meno ir technologijų kūrybą, o informacijos apdorojimas ir kūrimas lemia naujosios infoestetikos atsiradimą bei aktualų poreikį ją (infoestetiką) analizuoti šiuolaikinio mokslo ir mokymosi ribose.

Transhumanizmo ir infoestetikos idėjų pradžia gali būti sietina su XX a. dominavusios televizijos tikslais. Anot M. Horkheimer ir T. W. Adorno, televizija siekia radijo ir filmo sintezės (kurią vėliau įgyvendina virtuali internetinė erdvė, neatsiejama nuo transhumanizmo diskurso – R.V. pastaba). Sinezė vardan standartizuotos informacijos pateikimo gali nuskurdinti visos medžiagos estetinę vertę. Pavyzdžiui, kompozitorius Wilhelms Richard Wagner svajoto apie sintetinio kūrinio realizaciją. Tokiame infoestetiniame kūrinyje visos joslės išreiškia socialinės realybės paviršių per techninį vieningumą, o techninis vieningumas tampa estetinė verte ir tikruoju turiniu, žyminčiu investuoto (informacinio) kapitalo triumfą. Tačiau čia atsiranda negatyvioji kultūrinė industrija, kuri iš subjekto perima juslinį įvairumą ir naudoja schematizmą savo produkcijai, kurią lemia technologinių medijų veikimo principai³⁴.

Informacinę sklaidą užtikrina su jūslėmis susiję techniniai protezai, o medijų logika siejama su refleksijos galiomis. Medijos tampa terpe, kuri pakeistinės patirties pavidalu siūlo informaciją apie tikrovę. Technologijos, įkeldamos žmogų į infosferą, daro jo kūną fiziškai pasyvų. Kūnas sujungiamas su technologija kaip protezu, žyminčiu priklausomybę nuo informacinių srautų. Medijos tampa ne tik informacijos sklaidos priemone, bet ir pačia informacija, apimančia tikrovės reartikuliaciją, simuliaciją ir vizualizaciją³⁵. Pastebėtina, kad fizinis kūnas transhumanizmo studijų diskurse, kai kalbama apie infoestetiką, dažniausiai netenka aktualumo, nes dėl interaktyvių tinklų poveikio suaktualinamas smegenų kriterijus. Šis suaktualinimas negali išsisklaidyti tol, kol nesukurtas dirbtinis intelektas.

Transhumanizmo studijų lauke aktualumą taip pat įgauna sąmonės dizainas, kuris žymi ne tik aplinkos, bet ir savo – žmogiškojo kūno – kūrimą. Sąmonės dizaino atveju atmintis aktuali tol, kol asmenybės ir mašinų nejungia bendri informaciniai tinklai. Šiuo atveju filosofas Max More teigia, kad neatmintis arba trumpas atsiminimas yra sąmonės dizaino netobulumas, kuris šiuolaikinių tarpdisciplininio mokslo ir studijų metu gali būti ištobulintas arba pakeistas. Tačiau sąmonės dizaino atvejis taip pat kelia negatyvaus pobūdžio klausimus: ar kūnas, kaip fizinė struktūra, nedegraduos ir ar kūnas netaps sąmone, kuri *plaukia* virtualioje erdvėje (tai moralės klausimas)?³⁶. Judėjimas tampa aktualus ne kūnui, bet smegenims – mąstymo procesams. Šiuo atveju infoestetika natūros – kultūros – technologijų grandinę keičia ir save sieja su cikliška ir nenutrūkstama natūros – kultūros – technologijų – kultūros – natūros grandine³⁷.

Infoestetikos aktualumas yra labai susijęs su informacijos kiekio didėjimu. Robert Anton Wilson teigia, kad nuo Kristaus gimimo informacijos kiekis tapo dvigubas tik po 1500 metų. XX a. antroje pusėje informacijos padvigubėjimui pakako kelių dešimtmečių, o XXI a. informacija padvigubėja vieną kartą per

³³ Nors realioje profesionalaus meno ir kultūros erdvėje šie progresyvūs greičiai taip pat vyksta, tačiau Lietuvos universitetinėje erdvėje vis dar egzistuoja per lėtas greitėjimas. Universiteto nelankstumas ir lėtumas susietas su biurokratija, kuri naudinga tik dėl to, kad kuria įtaigų neegzistuojančios, tariamai progresyvos reformos išpūdį. Nedėkinga situacija susieta su neišpildomais valdžios (tiek Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos, tiek universitetų ir fakultetų) pažadais, su skurstančia materialine laboratorijų erdve, su menku moraliniu ir materialiniu atlygiu už menininko / mokslininko darbą. Reformos išpūdis yra grindžiamas nuostabiomis Bolonijos proceso vizijomis, bet ne šaliai, vietovei reikalingų specifinių arba technologijų ir kultūros virsmų iškeliamais poreikiais. Progreso greitis ir biurokratų sukeltas letarginis Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo miegas neleidžia atsirasti ir būti įgyvendintai tikrai, aktualiai, reikalingai ir protingai plėtojamai reformai, kuriančiai palankią terpę pačioms inovatyviausioms su transhumanizmu susijusioms studijoms. Venckus, Remigijus. (2011-03-14). *Tarpdisciplininis meno ir naujųjų medijų meno studijų galimybės ir negalimybės Lietuvos universitetuose: mokslinis pranešimas*. Šiauliai: Šiaulių universitetas.

³⁴Horkheimer, Max; Adorno, Theodor W. (2006). *Apšvietos dialektika*. Vilnius: Margi raštai, p. 164.

³⁵ Mostauskis, Stasys. (2011). Medijų išigalėjimas - globalūs procesai be „lietuviškos specifikos“. *Nacionalinis tapatumas medijų kultūroje*. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, p. 35-39.

³⁶ Ray, Kurzweil. (2005). *The Singularity is Near - When Humans Transcend Biology*. New York: Penguin, p. 369 - 376.

³⁷ Plungė, Rimantas. (2011). Asmens tapatumo virsmai medijų ekologijos kontekste. *Nacionalinis tapatumas medijų kultūroje*. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, p. 42-48.

metus. Informacijos didėjimas rodo atsirandant vis sudėtingesnei tvarkai, žyminčiai absoliučią kultūros, technologijos ir biologijos sintezę³⁸.

Infoestetikos terminas nurodo veikiant naują informaciją, kuri pareikalauja naujo vizualumo (čia persipina techninis vaizdas, informacingumas ir estetiškumas). M. Castells naująja informacija ir naujųjų informacinių technologijų sritimi laiko net genų inžineriją (dėl to šiuo atveju naująja informaciją galima sieti ir su genetiniu menu – R. V. pastaba). M. Castells teigia: *kitaip nei kai kurie tyrinėtojai, aš informacinių technologijų sričiai priskiriu ir genų inžineriją bei gausėjančias jos modifikacijas ir taikymo būdus. Ne tik dėl to, kad genų inžinerija imasi gyvosios materijos informacinių kodų atskleidimo, manipuliavimo bei perprogramavimo, bet ir todėl, kad ją taikant, apdorojant žaliavą remiamasi ir biologija, ir elektronika, ir informatika*³⁹. Nors mokslininkas savo pasisakyme nemini meno, tačiau čia yra nesunku ir menui atrasti savo vietą (bent jau genetiniam – R.V. pastaba).

Pastebėtina, kad technologijos paskatino informacijos perdavimo, kūrimo ir suvokimo kitimą ir naujumą. Kaita ir niekada nesibaigiantis naujumas reikalauja ir kitokios estetikos. Šiandien tampa nebetinkama įprastos estetikos idėja arba įprastinių idėjų taikymas transhumanizmo diskurse. Reikalaujama daug skirtingų estetikos koncepcijų, kaip ir skirtingų medijų, išgaunamos informacijos jungti į naują persipinančią sistemą. Nebedalomu tampa susipynęs žemėlapis, paveikslas ir kino junginys. Pavyzdžiui, atsiranda skaitmeninis montažas, kuris žymi vientisos, trimatės erdvės, sukurtos iš skirtingų elementų, žaismą. Ši erdvė tampa autonomiškai naviguojama. Interneto ir genetinio meno kūrinuose gausu atvejų, kai eliminuojamos komponavimo normos; kai grynai grafinais-schematiškais vaizdais yra perteikiama visa informacija (tai reikalauja naujų estetinės informacijos studijų). Savigeneratyvus ir nenuspėjamas komponavimas kuriamas genetikos mene. Iš savigeneracijos procesų galima pasimokyti ir įsivaizduoti realias, technobiologines valdomas bei nevaldomas kūno kitimo galimybes.

Remiantis Lev Manovich mintimis, naujųjų medijų žmogus yra *postžmogus* arba *transžmogus*. Naujosios estetikos vaizdai gali būti nebeprezentuojami paties žmogaus, o perteikiami paliekant ir aktualizuojant tik gryną žvilgsnį. Nors žvilgsnio idėja gali būti siejama su feministinio kino studijomis, postuluojančiomis žvilgsnį kaip vyro valdžią ir per ekraną išreiškiamą prievartą moteriai. Tačiau transhumanizme išplėtotas postžvilgsnis nėra labai aiškiai diferencijuojamas remiantis lytiškumo principais. Postžvilgsnis pretenduoja į autonomiškumą ir dieviškumą žymintį objektyvumą. Taigi, postžmogaus žvilgsnis yra autonomiškas, pasiekiamas be paties žmogaus. Postžvilgsnis yra valdomas technologijų ir šalto proto (mintis kyla remiantis M. Horkheimer bei T. W. Adorno pastabomis – R. V. pastaba). Išskirtiniais atvejais žvilgsnis, būdamas išlaisvintas nuo sinchroniško matymo ir mąstymo, akimirksniu grįžta į infantilias ir pirmąsias regėjimo pakopas. Pavyzdžiui, trimatė erdvė yra aklo žvilgsnio, kaip tam tikros nebūties, erdvė. Čia persipina realios ir menamos erdvės ženklai⁴⁰. Aklo žvilgsnio idėja gali būti siejama su aklu žiūrėjimo lauku, kurį savo kino teorijoje daug anksčiau formavo kino kritikas Andre Bazin. Jis teigė, kad aklas žiūrėjimo laukas patiriamas tuo metu, kai filmo vartojimo procese kyla nauji pojūčiai, kinta emocijos (jos tampa neadekvačiai susijusios su regimos arba girdimos informacijos reikšmėmis)⁴¹. Vadinasi, infantilios ir pirmąsios regėjimo pakopos visada egzistavo medijų vartojimo procesuose, tačiau transhumanistinėje kultūroje veikiantis postžvilgsnis yra ne antraplanės, bet išryškintos ir pirmaplanės reikšmės. Skaitmeninės technologijos, sujungdamos jusles, psichiką ir mąstymą, ne tik reikalauja studijuoti šį junginį kaip bendrą evoliuciją, bet ir formuoti skaitmeninės regos teoriją bei praktiką, lemiančią natūraliausią ir objektyviausią santykį su pasauliu⁴².

Meninis tyrimas ir naujosios technologijos

Transhumanizmo studijų lauke meno kūrinys nėra vien atlikimas arba aklas technologijų žinojimas. Meno kūrinys be meninės problemos yra bevertis, o meno technologijų aklas mokymasis apskritai nenaudingas. Meninių tyrimų atlikimas ir skatinimas yra vienas iš tų aspektų, kuris modernizuotų meno, technologijų ir netgi socialinės erdvės sąsają. Meninis tyrimas yra meninė kūryba, atliekama pasitelkiant mokslo žinias. Šis meninis tyrimas gali būti ypač aktualus pagalbinis instrumentas, naudojamas formuojant įvairias transhumanistinių idėjų vizualizacijas bei meninius idėjų žemėlapius.

³⁸ Thinking Allowed (TV DVD collection), Oakland: TAP, 2010 (01:30:00).

³⁹ Castells, Manuel. (2005). *Tinklaveikos visuomenės raida. Informacijos amžius: ekonomika, visuomenė ir kultūra. T. 1.*, Vilnius: Poligrafija ir informatika, p. 42.

⁴⁰ Lev, Monovich. (2009). *Naujųjų medijų kalba*. Vilnius: Mene; Michelkevičius, Vytautas (2009) *Medijų kultūros balsai: teorijos ir praktikos*. Vilnius: Mene, p. 291.

⁴¹ Mulvey, Laura. (2006). *Death 24x a second: Stillness and teh Moving Images*. London: Reaktion Books, p. 161-170; Žižek, Slavoj (1992) *Enjoy Your Symptom!: Jacques Lacan in Hollywood and Out*. New York and London: Routledge, p. 40-46.

⁴² Rubavičius, Vytautas. (2011). Nacionalinis tapatumas medijų aplinkoje. *Nacionalinis tapatumas medijų kultūroje*. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, p. 22.

Meninis tyrimas privalo turėti sąlytį su technologine, sociologine, psichologine, politine arba ekonomine tikrove⁴³. Nors meninio tyrimo idėja atrodo keista arba paramokslėška, tačiau meninio tyrimo progresyvumas jau regimas Vakarų kultūroje. Pavyzdžiui, meno idėjos, meno veikla siejama su genetikos mokslu. Genetikos diskurse plėtojami meno tyrimai ir mokymai glaudžiai susiję su estetinė ir fizine žmogaus aplinka bei transhumanizmo idėja. Menas yra naudingas ir labai reikalingas transhumanizmo studijų lauke, nes jis verčia realizuoti mastymą apie naujojo kūno ergonomines ir estetines dizaino galimybes, pasiekiamas tam tikrame kyborgizacijos lygmenyje.

Dirbtinio intelekto studijos

Transhumanizmas kelia futurologinio pobūdžio mintį: kai kompiuterių galia viršys inžinierių gebėjimus, tuomet inžinieriai nebebus reikalingi, o kompiuterio proto galia atitiks dirbtinio intelekto viziją. Dirbtinio intelekto kūryboje aktualumą įgauna nervų sistemos evoliucijos studijos, kurios lemia prielaidą, kad dirbtinis intelektas turi vystytis, o norint įgyvendinti jo vystymąsi dera studijuoti įvairių gyvūnų nervinės sistemos skirtumus ir panašumus. Taigi, transhumanizmo studijose taip pat aktualumą įgauna neurobiologijos mokslo pasiekimai.

Dirbtinis intelektas nėra duotybė, jis yra vystoma sistema. Pirmiausia reikia kurti nervų sistemą, o vėliau dirbtinį intelektą. Floridos universiteto bioinžinerijos profesorius Thomas de Marse teigia, kad dirbtinio proto kūrimas yra susietas su technikos, biologijos ir kultūros sintezavimu – kompleksiniu studijavimu ir gautų žinių taikymu (akivaizdi sąsaja su transhumanizmo diskurso tarpdiscipliniškumu, kuris jau buvo aptartas – R. V. pastaba). Šios sintezės sampratoje atlikti tokie eksperimentai: gyvi neuronai, sujungti su mikroschemomis, geba reaguoti į aplinką ir skleisti elektroimpulsus; laboratorinėje aplinkoje neuronai, integruoti į mikroschemas, jau geba simuliuojamoje virtualioje erdvėje valdyti lėktuvą; neuronais perduodama informacija galima peržiūrėti ir šiuolaikinėmis videopriemonėmis (laboratorinėje aplinkoje katės žiūros nervais registruojama informacija kompiuterinės technikos pagalba perduodama į ekraną)⁴⁴. Šie pavyzdžiai rodo, kad smegenys geba bendrauti be kūno. O tai kelia papildomą moralės klausimą: jei kompiuteris palaiko gyvybę, tai kodėl pačiam netapus kompiuteriu?

Tapsmas kitu kūnu yra susijęs ir su *kreonikos* mokslu. Kreonika postuluoja idėją atstatyti kūną po mirties. Jei atstatymas nėra įmanomas, tuomet galima siekti smegenis perkelti į naują kūną arba jas palikti bekūnėmis (informaciją perkelti į virtualią erdvę). Kreonikos idėją sąlygoja gamtos pavyzdžiai: driežas ataugina savo uodegą, užšalę vabalai atšilus orui tampa vėl gyvybingi ir pan.

Didžiausia mokslininkų problema – smegenų prijungimas prie mikroschemos taip, kad nesuardytų pačių smegenų ir gebėtų visą informaciją perkelti į neurokompiuterį. Šis perkėlimas gali būti plėtojamas eksperimentinėse savęs analogizavimo studijose. Pastebėtina, kad interneto 3.0 karta gali bandyti įgyvendinti ir šią intelekto perkėlimo į virtualybę idėją. Čia dirbtinis arba perkeliamas intelektas gali sąlygoti, konstruoti ir racionaliai organizuoti virtualią erdvę. Taigi, visas informacijos perkėlimas yra susijęs su siekiu nukopijuoti žmogų bei sukurti naują gyvenimo kokybę (gyventi hipererdvėje tarsi dvasiniame būvyje). Anot Hugo de Saris, dirbtinio proto privalumas išryškėja tuo metu, kai atsiranda galia kurti save per elektroniką šviesos greičiu. Dirbtinio intelekto plėtotės susijusios su valdžios ir galios baime. Ši baimė kelia klausimą: ar dirbtinio intelekto vystymasis turi turėti ribą ir kas užtikrins šios ribos paisymą? Manytina, kad intelektualių robotų industrija neleis nustoti intelektui plėtotis, taip kaip ir pinigų srantai neleidžia sustoti kapitalizmo plėtočiai⁴⁵.

Etnobotanikai, tyrinėdami narkotines medžiagas, naudojamas šamanų apeigose, pastebėjo, kad dirbtinio intelekto suvokimui arba žmogiškojo proto perkėlimui į virtualiąją erdvę reikia jau dabar pradėti ruoštis. Šiuo atveju aktualu studijuoti šamaniškuosius ritualus ir naudojamų kvaišalų poveikį. Žmogaus perkonstravimas yra reguliuojamasis adekvatus procesas šamaniškiems psichodeliniams ritualams, vedantiems į kitą išmatavimą (absoliutus proto, materijos ir dvasios vientisumo suvokimas).

Nanotechnologijų dėka gali būti sukurti nanobotikai – tai miniatiūriniai medicininiai robotai, gebantys susidoroti su virusais (šiuo atveju transhumanizmo studijos aprėpia ir medicinos sritį). Nanobotikų kūryba taip pat yra glaudžiai susijusi ir su dirbtinio intelekto idėja, nes jie, kaip individualūs robotai, ne tik turi atpažinti virusą, bet ir kaupiti žinias apie virusų mutavimą. Nanobotikai yra molekulinės nanotechnologijos produktai, dar kartą patvirtinantys mintį, kad galima keisti pasaulį. Šiuo atveju pati situacija reikalauja studijuoti technologijų kūrimo ir panaudojimo teisę (draudimus ir leidimus)

⁴³ Venckus, Remigijus. (2011-07-01). Meninio tyrimo objektas – „Tautiška giesmė“. *Šiaurės Atėnai*, nr. 25(1043), p. 4.

⁴⁴ *Embodied artificial intelligence– international seminar. Dagstuhl Castle, Germany, July 7-11, 2003* (2004). Berlin, New York: Springer.

⁴⁵ Ten pat.

bei kurti kontroliuojančias nanotechnologijas. Bet kokių atveju robotai susiję su burtininkų žaidimais tarsi Harris Potteris su burtų lazdele vaikams.

Religinė ir moralinė problematika transhumanizmo diskurse

Teigtina, kad transhumanizmo pagrindas grynai religinis, nes vyrauja visuotina pretenzija į dievo statusą. Dievo ir žmogaus lygybės pirmieji žingsniai yra klonavimas ir genetika. Tačiau genomai iš principo neegzistuoja, nes visi žmogaus genai skirtingi. Dėl šios priežasties pasiekti dievą neįmanoma, kaip ir nėra įmanoma suregistruoti visus genus.

Tokie religiniai raštai kaip koranas iš tikrųjų brėžia mokslo ir religijos paraleles. Filosofas Max More teigia, kad transhumanizmas – tai ne Dievo, tai mūsų, žmonių, neplanuotas ir nežinomas žaidimas, atveriantis tam tikrą svetimumą savo kūnui (kūnas kyborgizuojamas papildant jį technologijomis lyg rūbais arba akiniais). Taigi, transhumanizmo ideologija kelia pakankamai klausimų, susijusių su kūnu, savimone ir morale. Kūnas atsiveria kaip sudėtinga sistema, priklausoma nuo kultūroje veikusios ilgalaikės ir įvairios mitologizacijos, ir religijos, reglamentuojančios elgseną ne tik su savuoju, bet ir su aplinkinių kūnais⁴⁶. Richard Seed mano, kad dievo naikinimas prasideda daug anksčiau nei transhumanizme. Dievo naikinimas susijęs su valdžios ir galios stiprinimu. O Jim Young teigia, kad transhumanizmo tikslas yra ateitis, o dievas – technologija. David F. Noble pastebi: nors apokalipsės idėjos, sklindančios religijos diskurse, postuluoja dieviškosios jėgos išbrovimą, tačiau technologijos lyg galingi instrumentai pakeičia situaciją, nes į evoliuciją įsiveržia ne dieviškoji jėga, o pats žmogus. Taigi, technologijos tik imituoja dieviškąją realybę. Filosofas Michael Grosso teigia: nors kompiuterinis tinklas gebėdamas intelektualėti palaiptiesiems apima visą ir tampa idealiai simuliuojančiu tikrovę dievu, tačiau pati technologija nepadarys didelių moralinių pokyčių (neatsiras didesnis meilės jausmas, gilesnis tikėjimas ir pan.). Bet kokių atveju technologijų sudievinimas dažniausiai reiškia visuomenės santykių su tradicija. Kai tradicija nebesipriešina technologijai ir yra suvokiama kaip pasenusi, tuomet mokslas tampa religija. Tarpdisciplininės edukacijos šviesoje tradicija tarytum pradeda švytėti romantikos spalvomis, tampa praeities ženklu. Nors tradicija ir lieka kertiniu akmeniu, kurio dera laikytis, tačiau per griežtas jos laikymasis užkerta kelią tarpdiscipliniškumui. Kova už mokslo grynumą priklauso praeičiai, o tradicija egzistuoja kaip ateities atsparos taškas, tik kaip priminimas apie savo kilmės šaknis.⁴⁷

Ekologinės sistemos studijos ir naujasis technologizuotas kūnas bei jo aplinka

Gregory Stock mano, kad kūno keitimas į naują, technologizuotą, gali būti suvokiamas kaip ekosuicidas. O ekosuicido pavojus yra ekokaro pradžia, kelianti klausimą apie rūšies išgyvenimą ir pakantumą gamtai. Nors ekosistemos kitimas yra susijęs su pavojumi išgyventi rūšies mirtį, tačiau progresas nesustabdomas. Žmonių populiacijos augimas reikalauja technologinio progreso. Grįžimo atgal nėra, nes progresas vis vien visuomenę kreips savo linkme. Transhumanizmo keliamą mirties atitolinimo per kūno pakeitimą idėja yra šizofreniška, t. y. vienu metu siaubinga ir graži. Istorija rodo, kad technologijų naudojimas net kilniems tikslams, tokiems kaip mirties atitolinimas, neapsieina be neigiamų pasekmių. Progreso greitinimo atveju neigiamų pasekmių gali tik daugėti. Šiuo atveju ne tik naikinamas *homo sapiens*, bet tuo pačiu metu postuluojuama Dievo mirtis.

Naujųjų medijų lauke įsiterpusi genetinio meno praktika dėl įmanomo kodo ir ekosistemos kitimo tampa panaši į kultūriškai globalią meno praktiką. Vizualieji menininkai manipuliuoja kultūros reiškinį suvokimu savo kūrybinėse laboratorijose, tarpusavyje jungia kultūrinius kodus (paverčia labiau multikultūriškais). XXI a. menininkai bei mokslininkai labiau nei ankstesni kūrėjai, formuodami sudėtingas personalines mitologijas, lemia naujų kodų sukūrimo ir įsisavinimo poreikį. Jie progresyviai greitai keičia visos kultūros, kaip ekosistemos, suvokimą, formuoja tarpkultūrinius, tarpbiologinius ir tarptechnologinius kodus, sąlygoja meno ir gyvenamojo pasaulio vartotojų dezorientaciją, nepasitikėjimą vyraujančiais kodais, nuolatinį kultūrinių kodų suvokimo ir įsisavinimo ugdymą. Kūrybinis transhumanizmo žaidimas yra panašus į mokslininkų veiksmus, atliekamus genetinių tyrimų laboratorijoje.

Plečiamos mokslinės kūrybos ženklinės reikšmės ir skaitymo įgūdžiai transhumanizmo eksperimentinius žaidimus iš dalies priartina prie politinės, socialinės, ekonominės visuomenės sąveikų ir reakcijų. Populiarioji kultūra, pasisavinusi mokslo ir elitinės kultūros ženklus bei susintetinusį jų suvokimą, sąlygoja kodus, formuoja savąjį produktą, kuris neretai grandininės reakcijos būdu grįžta į

⁴⁶ Ray, Kurzweil. (2005) *The Singularity is Near - When Humans Transcend Biology*. New York: Penguin, p. 369 - 376.

⁴⁷ Deane-Drummond. Celia (2011). *Taking Leave of the Animal. Transhumanism and Transcendence. Christian hope in an Age of Technological Enhancement*, George Town University Press.

mokslo ir technologijų lauką. Kodą paversdama savuoju produktu ji taip pat pavergia nuolatiniam reproduktivumui iki susinaikinimo, iki atsiskyrimo nuo originalo ir iki visos ekosistemos pakitimo. Pavergiamojo kodo kilmė gali būti tokia pati kaip ir pavergimo aktą sąlygojanti sistema. Dėl to svarbiausiu klausimu, keliamu transhumaninės kultūros lauke, yra ekosistemos saugumo problema. Nepaisant kylančių baimių galima manyti, kad tikroji ir progresyvioji ekosistema yra tokia, kuri leidžia savo struktūrai kisti iki galimybės atpažinti ir rekonstruoti originalą. Ekosistemos kitimas gali būti suvokiamas kaip originalo pavergimas nuolatinei dekonstrukcijai, o galimybė originalui suteikti originalo statusą yra sistemos egzistavimo dabartyje ir ateityje garantas. Negatyvi ir ypač destruktvyvi ekosistema yra ta, kuri neleidžia vykdyti vidaus pakitimų arba kuri praranda ryšius su savimi kaip originalu. Tačiau genetinio mokslo vykdomi specifiniai genų kombinavimo procesai laboratorijose veikia kaip saugus geno galimybių patikrinimas. Tikrinamasis, išsprūdęs į originalą (natūrali aplinka), pradeda dekonstruktyviai ir destruktvyviai tarsi katastrofa veikti ekosistemos evoliuciją. Ši originalo katastrofa kyla ne iš genetikos mokslo interesų ir klaidų, bet iš vartotojų kultūros. Vartojimo poreikis nukrypsta iki nuolatinio savęs reproduktivumo ir savęs reprodukuoto vartojimo. Genų žaidimo lauke pirmiausia vyksta originalaus kūno atrofavimas, galiausiai jo marinimas ir naujo kūno prisikėlimas. Nors transhumanizmo idėja yra susieta su žmogiškųjų galimybių praplėtimu, tačiau praplėtimas, atliekamas per kodo keitimą, yra nenuspėjamas ir žadinantis smalsumą. Taigi, kodų jungimo galimybė rodo, kad įmanoma paruošti terpę arba sukurti instrumentus, leidžiančius į vieną kūną sujungti genetinius ir elektroninius kodus. Ši tarpsteminė įmanomybė nuspėjama žvelgiant į genetiškai modifikuotus organizmus, pavyzdžiui, sudarytus iš augalo ir gyvūno genų. Vaizduotė aštrina ir kita paradoksalaus kūno idėja – juk ateities kūne gali derėti beformė ir formiška kūno sistema?..⁴⁸

Išvados

1. Transhumanizmas yra tarpdisciplininė naujųjų medijų studijų kryptis, kuri stebi ir konceptualizuoja, koreguoja ir testuoja organinės ir technologinės aplinkos bei jos dalių santykį, sąveiką ir abipusę integraciją. Šių studijų globalias ir skirtingas mokslų sritis apimantis pobūdis reikalauja palankių sąlygų eksperimentams ir tinklaveikiškai mokslinei praktikai vykdyti, kolektyvinio darbo ir operatyvaus pagal realybės poreikius mokslo strategijų bei gairių kūrimo (taip pat kitimo).
2. Tarpdisciplininės transhumanizmo studijos (kaip ir visos kitos tarpdisciplininės) reikalauja mažinti takoskyrą tarp mokslo sričių, gausiai eksperimentuoti ir nuolatos investuoti į biopsichosociokultūrinę sistemą keičiančias inovacijas, plėsti šių inovacijų taikymo galimybes. Inovacijos taip pat reikalauja naujų socialinės visuomenės galimų normų arba modelių projektavimo ir realizavimo ateityje bei naujos teisinės bazės, apimančios žmogaus tikrovės pokyčius, rengimo.
3. Besivystanti kompiuterių technologija, virtuali erdvė, nanotechnologijų pritaikymo galimybės ne tik turi būti studijuojamos arba pristatomos kompleksiskai, bet ir taikomos transorganizmų kūryboje, kuri atliekama ne pavienes kompetencijas plėtojančių pavienių mokslininkų, bet bendrai organizuotu darbu.
4. Transorganizmų formos buvimas, kūrimas arba atsisakymas yra susijęs su informacijos kiekiais, srautais, jų kitimu ir studijavimu. O informacija reikalauja formuoti ir plėtoti infoestetikos studijas ir sieti šių studijų galimybes su meno praktika, kuri neretai gali pasitarnauti ne tik transorganizmų kūrybai, bet ir galimybių vizualizavimui arba įgyvendinimui, pasiekiamam per mokslinių laboratorijų kontekste kuriamas virtualias erdves.
5. Transhumanizmas aktualizuoja realaus ir virtualaus pasaulio jungtis, kurios reikalauja suvokti ir analizuoti save (jungtį) kaip sinchroniškai plėtojamą ir nedalomą sistemą, bei pagal šios sistemos poreikius aptarti ir struktūruoti socialinius modelius ir teisinę bazę, įtvirtinančią bei reglamentuojančią dirbtinio intelekto naudojimo ir veikimo sritis.
6. Socialinių modelių, teisinių bazių steigimo poreikis nurodo būtinybę kūrybines industrijas ne tik studijuoti, bet ir jas plėtoti lygiagrečiai transhumanizmo kryptim. O transorganizmų kūryba yra siejama su socialine visuomene, su žmogumi kaip kultūros dalimi, dėl to aktualumą įgauna kultūros, religijos ir technologijų raida bei jų principus išryškinančios studijos.
7. Dėl nepakankamo Lietuvos aukštųjų technologijų finansavimo ir dėl nepalankios inovacijų diegimui situacijos tarpdisciplininės studijos gali būti tik imituojamos, bet ne plėtojamos. Situaciją lemia nelanksti, modernios visuomenės poreikių neatliepanti ir į greičio kultūrą negebanti produktyviai įsiliesti mokslo institucijų biurokratizuota veikla.

⁴⁸ Venckus, Remigijus. (2011). Transhumanistinė kultūra ir naujojo kūno kūrimas. *Kūrybos erdvės, nr. 14*, p. 89-90.

8. Tarpdisciplininės studijos reikalauja nuolatinio eksperimentavimo ir kantraus mokslinio bendradarbiavimo tarp institucijų, tačiau šios veiklos plėtojimui kelią užkerta dabartinė, nelanksčiai sustrateguota ir operatyviai savo strategijų nekeičianti mokslo politika. Kadangi tarpdisciplininis studijavimas visas įmanomas mokslo sritis sujungia į vieną visumą, dėl to reikalaujama ir kūrybingo mokymosi, ir kūrybingo vertinimo. Per eksperimentą siejami rezultatai nėra iš karto gaunami (šiuo atveju rezultatai skubotai vertinami neigiamai) ir dėl to tarpdisciplininės studijos tampa per brangios mažai Lietuvos valstybei.

Literatūra

1. Castells, Manuel. (2005). *Tinklaveikos visuomenės raida. Informacijos amžius: ekonomika, visuomenė ir kultūra*. Vilnius: Poligrafija ir informatika. T. 1. P. 15-37, 42.
2. Clark, Arthur C. (1998). *3001 The Final Odyssey*. London: Ballantine Books.
3. Deane-Drummond, Celia. (2011). Taking Leave of the Animal. *Transhumanism and Transcendence. Christian hope in an Age of Technological Enhancement*. New York: George Town University press, p. 115-126.
4. *Embodied artificial intelligence: international seminar. Dagstuhl Castle, Germany, July 7-11, 2003* (2004). Berlin, New York: Springer.
5. FBI 100, The Unabomber. [žiūrėta 2012-01-08] Prieiga per internetą: <http://www.fbi.gov/news/stories/2008/april/unabomber_042408>.
6. Horkheimer, Max; Adorno, Theodor W. (2006). *Apšvietos dialektika*. Vilnius: Margi raštai, p. 22, 38, 58, 67, 116, 119, 124-125, 164, 181, 182.
7. Kurzweil, Ray. (2005). *The Singularity is Near - When Humans Transcend Biology*. New York: Penguin, p. 369-376.
8. Manovich, Lev. (2009). *Naujųjų medijų kalba*. Vilnius: Mene.
9. Michelkevičius, Vytautas (2009) *Medijų kultūros balsai: teorijos ir praktikos*. Vilnius: Mene, p. 291.
10. Marwin, Minsky, A. (1974). Frame Work for Representing Knowledge: Scientific report about Artificial Intelligence. *Massachusetts Institute of Technology, A. I. Laboratory*, no. 306.
11. McLuhan, Marshall. (2003). *Kaip suprasti medijas* Vilnius: Baltos lankos.
12. Mostauskis, Stasys. (2011). Medijų išsigalėjimas - globalūs procesai be „lietuviškos specifikos“. *Nacionalinis tapatumas medijų kultūroje*. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, p. 35-39.
13. Munster, Anna. (2006). *Materializing New Media. Embodiment in Information Aesthetics*. Lebanon: Dartmouth College Press, p. 18-26.
14. Mulvey, Laura. (2006). *Death 24x a second: Stillness and the Moving Images*. London: Reaktion Books, p. 161-170.
15. Pesce, Mark. (2000). *The playful World: How Technology is Transforming Our Imagination*. New York: Ballantine Books.
16. Plungė, Rimantas. (2011). Asmens tapatumovirsmas medijų ekologijos kontekste. *Nacionalinis tapatumas medijų kultūroje*. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, p. 42-48.
17. Thinking Allowed (TV DVD collection), Oakland: TAP, 2010 (01:30:00).
18. Rubavičius, Vytautas. (2011). Nacionalinis tapatumas medijų aplinkoje. *Nacionalinis tapatumas medijų kultūroje*. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, p. 22.
19. Sterling, Bruce. (1994). *Globalhead*. New York: Random House Publishing Group.
20. Šliogeris, Alvydas. (2006). *Būtis ir pasaulis*. Vilnius: Margi raštai, p. 12.
21. Venckus, Remigijus. (2011). Transhumanistinė kultūra ir naujojo kūno kūrimas. *Kūrybos erdvės, 14*, p. 84, 89-90.
22. Venckus, Remigijus. (2011-07-01). Meninio tyrimo objektas – „Tautiška giesmė“. *Šiaurės Atėnai, nr. 25(1043)*, p. 4.
23. Venckus, Remigijus. (2011-03-14). *Tarpdisciplininių meno ir naujųjų medijų meno studijų galimybės ir negalimybės Lietuvos universitetuose: mokslinis pranešimas*. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
24. Zylinska, Joanna. (2002). Extending McLuhan into the New Media Age: An Introduction. *The Cyborg Experiments. The Extensions of the Body in the Media Age*. New York, London: Continuum, p. 1-11.
25. Žižek, Slavoj. (1992). *Enjoy Your Symptom!: Jacques Lacan in Hollywood and Out*. New York and London: Routledge, p. 40-46.

THE IDEAS OF TRANS-HUMANISM IN THE CONTEXT OF THE MODERN CULTURE OF NEW MEDIA

Summary

This article analyses the phenomenon of trans-humanism. The author draws our attention to the interdisciplinary relations between the trans-humanism and different sciences. The relationship between the sciences determines the particular formation of the strategy and the structure models in the contemporary studies of trans-humanity. The author asks a question – why are the studies of trans-humanism not possible in the nowadays education system? Demand for such education has been provoked by the evolution of the contemporary culture, society, technologies and prosumers. The prosumers adopt technologies in the public area, communication and humans body, and thus make positive grounds to the growing up of the culture of trans-humanity. The causes of the relationships of technologies, biomedicine, communication and society signify the needs of the experimental - interdisciplinary studies in the discourse of trans-humanism, which is going in the way of network communication. The situation of this kind of studies includes nanotechnologies, computer sciences, genetic engineering, aesthetics and art, sociology, biology, neurology, robotic, medicine, ecology and etc.

Key words: the studies of trans-humanism, new media, info-aesthetics (aesthetics of information), genetic engineering, ecology, artificial intelligence.

AUTORIAUS LYDRAŠTIS

Autoriaus vardas, pavardė: Remigijus Venckus

Mokslo laipsnis ir vardas: -; lektorius

Darbo vieta ir pozicija: Vytauto Didžiojo universitetas Menų fakultetas, Šiuolaikinių menų katedra

Autoriaus mokslinių interesų sritys: naujosios medijos, vizualumo studijos, videomenas, kino imersija

Telefonas ir el. pašto adresas: 8 607 89 535, remigijus@venckus.eu

A COVER LETTER OF AUTHOR

Author name, surname: Remigijus Venckus

Science degree and name: -; Lecturer

Workplace and position: Vytautas Magnus University Department of contemporary arts, Lecturer

Author's research interests: New Media, Visual Studies, Videoart, Cinema Immersion

Telephone and e-mail address: + 370 607 89 535, remigijus@venckus.eu

Šiaurės Lietuvos kolegija

STUDIJS ŠIUOLAIKINĖJE VISUOMENĖJE
STUDIES IN MODERN SOCIETY

Mokslo darbai
Academic Papers

2012 Nr. 3(1)

ISSN 2029-431X

Kalbos redagavimas, maketavimas – Laima Juzulėnienė
Anglų kalbos redagavimas – Nerutė Šalkauskienė
Viršelio autorė Zita Šulcienė

Tiražas 100 egz.
Išleido VšĮ Šiaurės Lietuvos kolegija
Tilžės g. 22, 78243 Šiauliai
El. p. konferencija@slk.lt
<http://www.slk.lt>

Spausdino UAB „Šiaulių knygrišykla“
P. Lukšio g. 9A, 76207 Šiauliai
El. p. knygos@splus.lt
<http://www.siauliuknygrisykla.lt>